

Evidenčna številka: VDS0009736

Datum odločbe: 16.08.2012

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: plača - del plače za delovno uspešnost - splošni akt - in favorem laboratoris

Zveza: ZDR člen 7, 7/2, 126. Kolektivna pogodba gradbene dejavnosti člen 38.

Jedro

Tožena stranka v splošni akt ni smela vnesti določb glede dela plače za delovno uspešnost, ki so manj ugodne za delavce od določb zakona oz. kolektivne pogodbe. Takšne določbe splošnega akta se ne morejo uporabiti in ne smejo predstavljati podlage za znižanje plače.

Izrek

Pritožba se zavrne in se potrdi izpodbijana sodba sodišča prve stopnje.

Stranki sami krijeta svoje pritožbene stroške.

Obrazložitev

Z izpodbijano sodbo je sodišče prve stopnje odpravilo sklep tožene stranke št. ... z dne 8. 3. 2010 (točka I izreka). Toženi stranki je naložilo obračun plače za februar 2010 v bruto višini 526,85 EUR, odvod davkov in prispevkov ter izplačilo neto zneska z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 16. 3. 2010 do plačila in za marec 2010 v bruto višini 180,31 EUR, odvod davkov in prispevkov ter izplačilo neto zneska z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 16. 4. 2010 do plačila (točka II izreka). Odločilo je, da mora tožena stranka povrniti tožeči stranki stroške postopka v višini 153,00 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od poteka osemdnevnega izpolnitvenega roka do plačila (točka III izreka).

Zoper navedeno sodbo se pritožuje tožena stranka iz vseh treh pritožbenih razlogov, navedenih v prvem odstavku 338. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP, Uradni list RS, št. 26/99 in nadalj.). Pritožbenemu sodišču predlaga, da izpodbijano sodbo spremeni, tako da tožbeni zahtevek zavrne, oz. podredno da jo razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje. Navaja, da sodišče prve stopnje v zvezi s spremembo tožbe, ki jo je tožeča stranka vložila 23. 4. 2010, ni sprejelo sklepa, tako da ni jasno, ali je spremembo tožbe dopustilo ali ne. Tožena stranka vse do izdaje sodbe ni vedela, o kakšni tožbi se odloča. Glede na to, da spremembe tožbe sodišče prve stopnje ni dopustilo, je menila, da se sodi o tožbenem

zahtevku, kot je bil postavljen s tožbo z dne 12. 4. 2010. Po tožbenem zahtevku v tožbi tožeča stranka ni zahtevala plače za marec v višini 180,31 EUR. S tem, ko je sodišče prve stopnje navedeni znesek tožeči stranki prisodilo, je kršilo načelo dispozitivnosti. Že iz tega razloga je izpodbijana sodba nezakonita. Nezakonita je tudi, ker sodišče prve stopnje tožbenega zahtevka ni zavrnilo oz. tožbe ni zavrglo. Tožbeni zahtevek je nejasen in nesklepčen (saj tožeča stranka zahteva tako plačilo bruto kot neto plače), nejasnost in nesklepčnost pa je sodišče prve stopnje samo odpravilo, tako da je toženi stranki v izpodbijani sodbi naložilo obračun bruto in izplačilo neto plače. S tem je samovoljno spremenilo vsebino tožbenega zahtevka, odločitev, kot jo je sprejelo, pa je v nasprotju s tožbenim zahtevkom. Tožeči stranki je sodišče prve stopnje prisodilo nekaj, česar ni zahtevala. To ni zakonito, ampak bi moralo tožečo stranko v okviru materialnega procesnega vodstva pozvati, da odpravi nesklepčnost tožbe, oz. bi moralo tožbeni zahtevek zavrniti. Tožbeni zahtevek pa je neutemeljen tudi po vsebini. Tožena stranka je presojeni sklep št. ... z dne 8. 4. 2010 sprejela na podlagi pogodbe o zaposlitvi, sklenjene s tožečo stranko, in Pravilnika o nagrajevanju delavcev na osnovi delovnih rezultatov v družbi A. d.d. (v nadaljevanju Pravilnik). Glede na to, da tožeča stranka ni izpodbijala pogodbe o zaposlitvi in Pravilnika, predstavljata veljavno pravno podlago za znižanje plače. Znižanje plače je zakonito. Sodišče prve stopnje zmotno tolmači določbe Zakona o delovnih razmerjih (ZDR; Uradni list RS, št. 42/02 in nadalj.), ki urejajo plačo. Te določbe delodajalca omejujejo, da mora delavcu izplačati najmanj minimalno plačo, ne prepovedujejo pa posega v osnovno plačo glede na dosežene cilje. V tem okviru sta stranki pogodbe o zaposlitvi avtonomni. Tožeča in tožena stranka sta se v pogodbi o zaposlitvi dogovorili za možnost zvišanja ali znižanja osnovne plače, takšno pogodbeno določilo pa ni v nasprotju z ZDR ali kolektivno pogodbo. Določba pogodbe o zaposlitvi o znižanju plače je, enako kot Pravilnik, zasnovana ustrezno (ni presplošna). Objektivnih kriterijev za merjenje uspešnosti na delovnem mestu, na katerem je delala tožeča stranka, ni mogoče opredeliti. Glede na to, da je šlo za delovno mesto vodje, subjektivnega elementa pri merjenju delovnem uspešnosti ni mogoče v celoti izključiti, vseh situacij, ki izkazujejo nevestno delo, pa ni mogoče vnaprej opisati. V takšni luči je treba razlagati tudi petnajsti odstavek 38. člena Kolektivne pogodbe gradbenih dejavnosti (KPGD; Uradni list RS, št. 1/05 in nadalj.). Tožena stranka je v postopku pred sodiščem prve stopnje pojasnila, da je krivda tožeče stranke, da so bili obračuni trošarine oddani prepozno. S tem v zvezi je bila tožena stranka kaznovana za prekršek. Tožeča stranka je bila na delovnem mestu vodje, na katerem je organizirala in vodila delo v strojno prometnem obratu. Za vse zaposlene v tem obratu je bila dolžna pravočasno izdajati potne naloge. Dejansko so bili potni nalogi neurejeni in niso odražali dejanskega stanja. S tem je tožeča stranka kršila zakonodajo, delavci so se zaradi njenega ravnanja vozili s službenimi vozili brez ali z nepopolno izpolnjenimi potnimi nalogi. V zvezi s tem je tožena stranka predlagala zaslišanje prič A.A., A.B. in A.C.. Sodišče prve stopnje je izvedlo le dokaz z zaslišanjem A.C., pri čemer le v zvezi s pravno podlago za izdajo presojanega sklepa, ne pa glede vsebinskih razlogov. Drugih predlaganih dokazov ni izvedlo. Tako ni preverilo, ali je bilo znižanje plače vsebinsko upravičeno, čeprav bi to lahko (moralo) storiti. Izpodbijana sodba v obrazložitvi navaja, da se sodišče prve stopnje do preostalih navedb strank ni opredelilo, češ da niso bistvenega pomena za odločitev. V postopku ni presojalo, ali je tožeča stranka svoje delo vestno opravljala in ali je dosegala pričakovane rezultate ter ali je sporni sklep o znižanju plače po vsebini utemeljen. Zakaj tega sodišče prve stopnje ni presojalo, ni jasno. Obrazložitev v izpodbijani sodbi je pavšalna in nepreverljiva, zaradi česar je podana absolutna bistvena kršitev določb pravnega postopka po 14. točki drugega odstavka 339. člena ZPP, pa tudi kršitev 7. in 8. člena ZPP.

Tožena stranka pravočasno podaja še popravo in dopolnitev pritožbe. Navaja, da tožeči stranki plača za marec 2010 ni bila znižana. V tem mesecu je tožeča stranka prejela 100 % nadomestilo plače zaradi koriščenja letnega dopusta. Pri toženi stranki se plača obračuna za vsak mesec (ne glede na število delovnih ur) za 174 ur, če delavcu med letom delovno razmerje preneha, pa se naredi obračun glede na dejansko opravljene ure in se to upošteva pri izplačilu zadnje plače. Tožeča stranka je v januarju 2010 prejela plačanih 6 ur več, februarja pa 14 ur več. Marca 2010 ji je delovno razmerje prenehalo (14. 3. 2010), ko je bil narejen poračun

ur, je bilo odšteti 20 ur, zato je prejela nižjo plačo/nadomestilo plače. Nižja plača ni posledica znižanja po presojanem sklepu. To je razvidno tudi iz plačilne liste. V zvezi z znižanjem plače tožena stranka še dodaja, da je treba upoštevati, da je tožeča stranka sklenila pogodbo o zaposlitvi za delovno mesto vodja strojno prometnega obrata, betonarne in separacije, ki sodi med ključna delovna mesta. S svojim delom je kršila bistvene delovne obveznosti. V letu 2009 je bil pri toženi stranki opravljen generalni davčni pregled, v okviru katerega so se preverili tudi potni nalogi. Ugotovljeno je bilo, da je pri tožeči stranki stanje neurejeno, ker je nepravilno in nepravočasno izpolnjevala potne naloge, kar je povzročilo številne posledice. Tožena stranka bi lahko s tem v zvezi utrpela veliko gospodarsko oz. poslovno škodo.

Tožeča stranka v odgovoru na pritožbo preroka pritožbene navedbe tožene stranke. Pritožbenemu sodišču predlaga, da pritožbo zavrne in potrdi izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje.

Pritožba ni utemeljena.

Na podlagi drugega odstavka 350. člena ZPP je pritožbeno sodišče izpodbijano sodbo preizkusilo v mejah razlogov, ki so navedeni v pritožbi. Pri tem je po uradni dolžnosti pazilo na bistvene kršitve določb postopka iz 1., 2., 3., 6., 7., 11. točke razen glede obstoja in pravilnosti pooblastila za postopek pred sodiščem prve stopnje, 12. in 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP ter na pravilno uporabo materialnega prava.

Pritožba sodišču prve stopnje neutemeljeno očita absolutno bistveno kršitev določb postopka iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, saj izpodbijana sodba nima pomanjkljivosti, zaradi katerih se ne bi mogla preizkusiti. Izrek, kot ga je oblikovalo sodišče prve stopnje, ni nerazumljiv, ne nasprotuje samemu sebi niti razlogom sodbe, sodba ima razloge o odločilnih dejstvih, ki niso nejasni oziroma med seboj v nasprotju. Sodišče prve stopnje je pravilno oblikovalo izrek izpodbijane sodbe, toženi stranki je naložilo obračun bruto plače, od tega odvod davkov in prispevkov ter izplačilo neto plače z zakonskimi zamudnimi obrestmi, kar je skladno z zakonom. S takšno odločitvijo ni kršilo načela dispozitivnosti (2. člen ZPP) niti ni tožeči stranki prisodilo nekaj, česar ni zahtevala, le postavljeni tožbeni zahtevki je v izreku izpodbijane sodbe oblikovalo oz. zapisalo tako, da je jasen. To pa sodišče v okviru postavljenega tožbenega zahtevka lahko stori, saj ne gre za vsebinsko spremembo tožbenega zahtevka oz. tožbe.

V primeru, ko tožeča stranka poveča obstoječi tožbeni zahtevki, kot je bilo v tem individualnem delovnem sporu, gre za spremembo tožbe (drugi odstavek 184. člena ZPP). Za spremembo tožbe je potrebna privolitev tožene stranke le, če (potem ko) je tožba njej vročena, sodišče prve stopnje pa lahko dovoli spremembo tožbe, četudi tožena stranka nasprotuje (prvi odstavek 185. člena ZPP). Iz navedene določbe ZPP je razvidno, da je privolitev tožene stranke oz. odločitev sodišča prve stopnje, da se dovoli sprememba tožbe, potrebna le, potem ko je tožba že vročena v odgovor. V konkretnem primeru pa je tožeča stranka tožbo spremenila z vlogo z dne 23. 4. 2010, še preden je tožena stranka na tožbo odgovorila. Tožena stranka je na obe vlogi (tožbo, spremembo tožbe) odgovorila z odgovorom na tožbo z dne 4. 5. 2010. Če bi sledili njeni pritožbeni navedbi, da je bila mnenja, da se odloča le o tožbi, bi šteli, da na spremembo tožbe ni odgovorila in bi bilo treba v tem delu tožbi ugoditi z zamudno sodbo. Vendar je sodišče prve stopnje odgovor na tožbo pravilno obravnavalo kot odgovor na tožbo in spremembo tožbe, tožena stranka pa je imela v odgovoru na tožbo in v postopku pred sodiščem prve stopnje vse možnosti, da bi na navedbe tožeče stranke in na razširitev tožbe odgovorila. Iz tega razloga so njene navedbe v dopolnitvi pritožbe, ki se nanašajo na plačo za marec 2010 (češ da nižja plača ni bila posledica negativnega dela plače za delovno uspešnost), ki jo tožeča stranka zahteva s spremembo tožbe, pritožbene novote. Navajanje novih dejstev in predlaganje novih dokazov v postopku odločanja o pravnem sredstvu je po prvem odstavku 337. člena ZPP izključeno, razen v primeru, če pritožnik izkaže, da jih brez svoje krivde ni mogel podati in predložiti do prvega naroka za glavno obravnavo oziroma

do zaključka glavne obravnave, če so izpolnjeni pogoji iz četrtega odstavka 286. člena ZPP. Ker tožena stranka tega ni izkazala, pritožbeno sodišče njenih navedb iz dopolnitve pritožbe pri presoji utemeljenosti pritožbe in zakonitosti izpodbijane sodbe ni upoštevalo.

Tožeča stranka je sklenila pogodbo o zaposlitvi za ključno delovno mesto. Za takšno pogodbo o zaposlitvi ne velja določba 72. člena ZDR, ki za tako imenovane individualne pogodbe o zaposlitvi (pogodbe o zaposlitvi s poslovodnimi osebami ali prokuristi) dopušča odstop od načela, da se lahko stranki v pogodbi o zaposlitvi dogovorita le za pravice, ki so za delavca ugodnejše od pravic, ki izhajajo iz zakona (drugi odstavek 7. člena ZDR). To velja tudi glede določb kolektivne pogodbe, ki jih morata stranki pri sklepanju pogodbe o zaposlitvi upoštevati in vanjo ne smeta vnesti določb, ki bi bile za delavca manj ugodne. To, temeljno pravilo delovnega prava (in favorem laboratoris) je treba upoštevati, tako da lahko nižji akt (kolektivna pogodba, splošni akt delodajalca, pogodba o zaposlitvi) delavcu daje več pravic, kot mu gredo po višjem aktu, ne pa manj. Delavcu določbe, ki mu "odvzema" pravice iz višjega akta, tudi ni treba izpodbijati, kot zmotno navaja pritožba, ampak ta določba sama po sebi ne velja oz. se ne uporabi. Neposredno se uporabi določba višjega akta, ki je za delavca ugodnejša.

To v konkretnem primeru pomeni, kot je pravilno presodilo sodišče prve stopnje, da tožena stranka v splošnem aktu ni smela vnesti določb glede dela plače za delovno uspešnost, ki bi bile manj ugodne od določb zakona oz. kolektivne pogodbe, niti takšnih določb ne sme vsebovati pogodba o zaposlitvi.

Glede na drugi odstavek 126. člena ZDR je plača sestavljena iz osnovne plače, dela plače za delovno uspešnost in dodatkov. Delovna uspešnost delavca se določi upoštevaje gospodarnost, kvaliteto in obseg opravljanja dela, za katerega je delavec sklenil pogodbo o zaposlitvi. V zvezi z delovno uspešnostjo KPGD v petnajstem odstavku 38. člena določa, da se ta ugotavlja po vnaprej znanih in določenih kriterijih. Normativi delovne uspešnosti za količino, kvaliteto in inventivnost pri delu morajo temeljiti na objektivnih, primerljivih in ugotovljivih merilih. Pogoj za uveljavljanje meril je, da so na podlagi izkušenj ali strokovnih kriterijev dosegljivi delavcem v predvidenem delovnem času. Šteje se, da so normativi ustrezni, če jih dosega vsaj 90 % delavcev, za katere se ti normativi uporabljajo. Dokazni postopek o ustreznosti oziroma neustreznosti normativov je na strani delodajalca. Kadar se uporabijo skupinski normativi za ugotavljanje delovne uspešnosti, se njihovi učinki delijo na delavce v skladu z osnovno plačo delavca in opravljenim delovnim časom. Upoštevaje takšno določbo sta določbi Pravilnika in pogodbe o zaposlitvi, ki sta biti podlaga za znižanje plače tožeče stranke, presplošni, kot je pravilno presodilo sodišče prve stopnje. Ti dve določbi (4. člen Pravilnika - priloga B10, 9. člen pogodbe o zaposlitvi z dne 30. 10. 2008 - priloga A1) omogočata, da direktor zaposlenemu zviša osnovno plačo do največ 30 % v primeru preseganja ciljev ali v drugih primerih, ko presega pričakovane rezultate dela, in zniža do 30 % v primeru nedoseganja ciljev, v drugih primerih, ko ne dosega pričakovanih rezultatov dela in iz drugih objektivnih razlogov. Takšni določbi predpisujeta le okoliščine, v katerih pride do ugotavljanja delovne uspešnosti (negativne delovne uspešnosti), ne določata pa predpostavk, zaradi katerih bi se ugotovila negativna delovna uspešnost, ki bi bile preverljive v sodnem postopku. Ker niso določeni kriteriji, na podlagi katerih bi tožena stranka ugotovila negativno delovno uspešnost v določenem odstotku in ker ti tudi niso razvidni iz sklepa, ki je predmet presoje v tem individualnem delovnem sporu, znižanje plače, ki ga je bila deležna tožeča stranka, ni bilo zakonito.

V sklepu št. 7385/10 z dne 8. 3. 2010 (priloga A6) je navedeno, da: "Plača se zniža v primeru nedoseganja ciljev, nedoseganja pričakovanih rezultatov in (iz) drugih objektivnih razlogov - 30 %." in "Potrjujem predlagano znižano osnovno plačo za zgoraj navedenega delavca. Znižana osnovna bruto plača se izplačuje od 1. 2. 2010 dalje." Poleg tega je bil 11. 3. 2010 (po tem, ko je bil že izdan sklep o znižanju plače!) podan predlog za znižanje ocene z dne 8. 3. 2010 (priloga B7), v katerem je obrazloženo, da je imela tožeča stranka

delovno nalogo, da nemudoma uredi vse potne naloge za tehnično področje, ki je ni opravila, poleg tega pa tudi ni mesečno oddajala obračunov trošarine. Tožena stranka je v odgovoru na tožbo ponovila ta dva razloga za znižanje plače: (1) nepravočasna oddaja napovedi za trošarino, kar je bilo ugotovljeno z odločbo Carinskega urada z dne 22. 2. 2010, in (2) neurejeni potni nalogi. Glede potnih nalogov je tožeča stranka v pripravljani vlogi z dne 29. 6. 2010 navedla, da so bili v celoti popravljeni in dopolnjeni do 15. 12. 2009. Te navedbe tožena stranka ni prerekala. Odločba o prekršku, s katero je bil toženi stranki izrečen opomin, pa se nanaša na obdobje od avgusta 2008 do junija 2009 (razvidno iz odločbe z dne 22. 2. 2010 - priloga B4). Da je nekaj narobe pri trošarinah, pa bi se morala tožena stranka zavedati najmanj od takrat, ko je bil sprožen postopek oz. ko je bil podan predlog za uvedbo postopka o prekršku z dne 11. 8. 2009 (priloga B1). Izplačilo nižje plače zaradi negativne delovne uspešnosti ne more biti utemeljeno za delo za nazaj, ampak bi bilo, le če tožeča stranka ne bi uspešno delala v mesecu, na katerega se plačilo nanaša. Iz očitkov tožene stranke, ki jih naslavlja na tožečo stranko (v odgovoru na tožbo, pripravljanih vlogah) in ki se nanašajo na potne naloge in obračune trošarine, pa je razvidno, da gre za situacije, ki so trajale daljše časovno obdobje, predvsem v letu 2009. Za nazaj, kot neke vrste kazen za nevestno delo, znižanje plače (negativna delovna uspešnost) ni dopustno. Tožena stranka bi lahko sankcionirala/morala sankcionirati tožečo stranko na drugačne načine, na primer z disciplinsko sankcijo (denarna kazen - prvi odstavek 175. člena ZDR), z opozorilom pred odpovedjo (prvi odstavek 83. člena ZDR) ali odpovedjo pogodbe o zaposlitvi iz krivdnih razlogov (3. alineja prvega odstavka 88. člena ZDR, 2. alineja prvega odstavka 111. člena ZDR). Teh sankcij se je tožena stranka, kot je razvidno iz listin v spisu, tudi poslužila: tožeči stranki je 25. 2. 2010 izdala opozorilo o možnosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi v primeru ponovne kršitve (priloga B5), v katerem je navedla, da ji je naložila nalogo, da nemudoma uredi vse potne naloge za tehnično področje. Delovna naloga kljub ustnim in pisnim opozorilom ni bila opravljena. Ponovno opozorilo z dne 2. 3. 2010 (priloga B6) je bilo izdano, ker tožeča stranka ni pravočasno oddala obračuna trošarine v februarju 2006, marcu 2006 in juniju 2006. Če je tožena stranka zaradi ravnanja tožene stranke utrpela škodo, kot navaja v dopolnitvi tožbe, pa bi od nje lahko zahtevala/morala zahtevati odškodnino (182. člen ZDR).

Glede na to, da je sodišče prve stopnje pravilno presodilo, da je izpodbijani sklep in znižanje plače, ki na njem temelji, nezakonit že, zato ker je določba o delu plače za delovno uspešnost oz. o ugotavljanju delovne uspešnosti presplošna, se z vsebino očitkov, ki naj bi bili podlaga za odločitev tožene stranke, utemeljeno ni ukvarjalo. Iz tega razloga je dokazne predloge, ki so s tem v zvezi (zaslišanje prič A.A., A.B. in A.C. v zvezi z izpolnjevanjem potnih nalogov, prič A.A. in A.C. še v zvezi z zamudo pri oddajanju obrazcev za prijavo trošarine), pravilno zavrnilo na podlagi drugega odstavka 287. člena ZPP, kot je pojasnilo v obrazložitvi izpodbijane sodbe. Ker gre za dejstva, ki za odločitev niso bistvena, se tudi pritožbeno sodišče do pritožbenih navedb tožene stranke, ki se nanašajo na vsebino očitkov (razlogov, zakaj je bil izdan izpodbijani sklep oz. zakaj je bila tožeči stranki plača znižana), po prvem odstavku 360. člena ZPP ne opredeljuje.

Ker niso bili podani niti pritožbeni razlogi, ki jih uveljavlja tožena stranka, niti tisti, na katere se pazi po uradni dolžnosti, je pritožbeno sodišče na podlagi 353. člena ZPP pritožbo kot neutemeljeno zavrnilo in potrdilo izpodbijano sodbo sodišča prve stopnje.

Odločitev o pritožbenih stroških temelji na prvem odstavku 165. člena ZPP v povezavi s prvim odstavkom 154. člena ZPP in prvim odstavkom 155. člena ZPP. Tožena stranka sama krije svoje pritožbene stroške, ker s pritožbo ni uspela, tožeča stranka pa, ker odgovor na pritožbo ni bistveno pripomogel k odločitvi pritožbenega sodišča.

Datum zadnje spremembe: 23.05.2013